

دانشگاه پیام نور واحد پرند

پایان نامه جهت دریافت درجه کارشناسی ارشد (M.A)
رشته الهیات و معارف اسلامی؛ گرایش فقه و مبانی حقوق اسلامی

عنوان:

بررسی نظریات فقهی حقوقی سقط جنین با تاکید بر قانون مجازات اسلامی جدید

استاد راهنما:

دکتر محمدحسن شبیانی فر

استاد مشاور:

دکتر عبدالله پور

دانشجو:

علی پور حاجی هریس

۱۳۹۸/۰۹/۱۳

تعهد نامه اصالت پایان نامه

اینجانب علی پورحاجی هریس دانش آموخته مقطع کارشناسی ارشد ناپیوسته تخصصی در رشته الهیات-فقه و مبانی حقوق اسلامی که در تاریخ ۹۸/۹/۱۳ از پایان نامه خود تحت عنوان بررسی نظریات فقهی و حقوقی سقط جنین با تاکید بر قانون مجازات اسلامی جدید با کسب نمره ۱۷/۵ دفاع نموده ام، بدینوسیله متعهد می‌شوم.

۱) این پایان نامه حاصل تحقیق و پژوهش انجام شده توسط اینجانب بوده و در مواردی که از دستاورهای علمی و پژوهشی دیگران (اعم از پایان‌نامه، کتاب، مقاله و) استفاده نموده‌ام، مطابق ضوابط و رویه موجود، نام منبع مورد استفاده و سایر مشخصات آن را در فهرست مربوط ذکر و درج کرده‌ام.

۲) این پایان نامه قبلاً برای دریافت هیچ مدرک تحصیلی (هم سطح، پایین‌تر یا بالاتر) در سایر دانشگاه‌ها و موسسات آموزش عالی ارائه نشده است.

۳) چنانچه بعد از فراغت از تحصیل، قصد استفاده و هر گونه بهره‌برداری اعم از چاپ مقاله، کتاب، ثبت اختراع و از این پایان‌نامه را داشته باشم، با ذکر نام استادان راهنما و مشاور و درج نام دانشگاه پیام نور اقدام خواهم کرد.

۴) چنانچه در هر مقطع زمانی خلاف موارد فوق ثابت شود، عواقب حقوقی ناشی از آن را می‌پذیرم و همچنین دانشگاه پیام نور مجاز است با اینجانب مطابق ضوابط و مقررات رفتار کند و در صورت ابطال مدرک تحصیلی‌ام هیچ‌گونه ادعایی نخواهم داشت.

تاریخ و امضاء ۹۸/۹/۱۸

نام و نام خانوادگی: علی پورحاجی هریس

سپاسگزاری

با تقدیر و درود فراوان خدمت خانواده بسیار عزیز، دلسوز و فداکارم که پیوسته جریحه نوش جام تعلیم و تربیت، فضیلت و انسانیت آنها بوده ام و همواره چراغ وجودشان، روشنگر راه من در سختیها و مشکلات بوده است.

با تقدیر و تشکر فراوان از استاد راهنمای فرهیخته و فرزانه ام، که با نکته های دلاویز و گفته های بلند، صیفیه های سفن را علم پرور نمود و همواره راهنما و راهگشای نگارنده در اتمام و اكمال پایان نامه بود.

((جهت تعجیل در فرج آقا امام زمان(عج) و شادی روح برادر عزیزم صلوات))

تقدیم به:

او که نعمت حیات به من بخشید

و شوق دانستن را در وجودم نهاد

تقدیم به :

نگاه های مهربان آینه افتادگی و صلابت پدرم

تندیس سادگی و نجابت مادرم

تقدیم به :

همسر گرامی و صبورم

که با قبول مسئولیت مضاعف زندگی امکان ادامه تحصیل در این مقطع را برایم فراهم نمود.

فهرست مطالب

چکیده..... ۱

مقدمه

۱- بیان مسئله..... ۳

۲- اهمیت و ضرورت تحقیق..... ۵

۳- پیشینه تحقیق..... ۶

۴- اهداف تحقیق..... ۱۰

۵- سؤالات تحقیق..... ۱۱

۶- فرضیه های تحقیق..... ۱۱

۷- نوع روش تحقیق..... ۱۱

فصل اول: کلیات

۱-۱- تعریف جنین..... ۱۳

۱-۲- مراحل رشد جنین در رحم..... ۱۳

۱-۳- تلقی فرد انسان از جنین..... ۱۴

۱-۴- نظریات علمی در باب اطلاق انسان به جنین..... ۱۵

۱-۵- مراحل آفرینش جنین در منابع اسلامی..... ۱۷

۱-۶- آغاز حیات انسانی از دیدگاه قرآن کریم..... ۱۸

۱۹	۷-۱-تعریف سقط جنین.....
۲۰	۸-۱-انواع سقط جنین.....
۲۰	۱-۸-۱- سقط جنین جنایی.....
۲۰	۲-۸-۱- سقط جنین طبی.....
۲۱	۱-۲-۸-۱- تعریف عناوین مطرح در قانون.....
۲۳	۲-۲-۸-۱-مراحل بررسی و صدور مجوز سقط جنین درمانی.....
۲۳	۳-۸-۱- سقط جنین خودبخودی یا مرضی.....
۲۴	۴-۸-۱- سقط جنین ضربه ای.....
۲۴	۹-۱-نظریه پردازی ها درباره سقط جنین.....
۲۴	۱-۹-۱- نظریه آزادی مطلق سقط جنین:.....
۲۶	۲-۹-۱-نظریه ممنوعیت مطلق سقط جنین.....
۲۷	۳-۹-۱-نظریه آزادی نسبی سقط جنین.....
۲۸	۱۰-۱-ابعاد مختلف سقط جنین.....
۳۰	۱۱-۱-نگاهی اجمالی به سابقه تاریخی سقط جنین.....
۳۰	۱-۱۱-۱- روش ها و متدهای سقط القایی.....
۳۲	۲-۱۱-۱- نظر ادیان مختلف نسبت به سقط.....
۳۴	۳-۱۱-۱- تحولات قانونی سقط جنین در جوامع مختلف.....

فصل دوم: بررسی فقهی سقط جنین

۳۸	۱-۲-قرآن و سقط جنین.....
۳۸	۱-۱-۲-آیاتی که به طور کلی حرمت قتل نفس را بیان می دارد.....
۳۹	۲-۱-۲-آیاتی که کشتن اولاد را حرام اعلام می کند.....
۴۰	۲-۲-بحث در آیات قرآن.....
۴۳	۳-۲-سقط جنین از منظر روایات و فقه تشیع.....
۴۳	۱-۳-۲-نسبت میان سقط جنین و قتل نفس.....

- ۲-۳-۲- تعبیر قتل جنین در روایات ۴۶
- ۲-۴- سقط جنین پس از ولوج روح ۴۷
- ۲-۵- رضایت پدر و مادر در سقط جنین ۴۸
- ۲-۶- حکم حرمت سقط، به اعتبار وجوب تأخیر رجم زانیه ی باردار ۵۰
- ۲-۷- حرمت سقط جنین به اعتبار وجوب پرداخت دیه ۵۱
- ۲-۸- اعتبار حرمت سقط جنین ۵۳
- ۲-۹- آراء فقهی در سقط جنین پس از ولوج روح ۵۴
- ۲-۹-۱- حرمت مطلق سقط جنین، پس از ولوج روح ۵۴
- ۲-۹-۲- جواز سقط جنین زنده، به اعتبار دفاع از جان مادر ۵۴
- ۲-۹-۳- جواز سقط جنین زنده، به اعتبار تراحم دو حکم ۵۵
- ۲-۹-۴- جواز سقط جنین زنده، به اعتبار قاعده ی اضطرار: ۵۵
- ۲-۹-۵- جواز سقط جنین زنده، به اعتبار بنای عقلا ۵۶
- ۲-۹-۶- سقط جنین، برای تأمین سلامتی جسمی و روحی مادر ۵۶
- ۲-۹-۷- سقط جنین ناقص الخلقه ۵۶
- ۲-۱۰- سقط جنین از منظر امام خمینی (ره) ۵۸
- ۲-۱۱- برخی استفتائات از مقام معظم رهبری ۵۹
- ۲-۱۲- مجازات سقط جنین از منظر فقهی ۶۱
- ۲-۱۲-۱- فقهای قائل به قصاص ۶۱
- ۲-۱۲-۲- فقهای معتقد به دیه ۶۲

فصل سوم: بررسی ارکان حقوقی سقط جنین و مجازات آن

- ۳-۱- بررسی ارکان تشکیل دهنده سقط جنین عمدی ۶۵
- ۳-۱-۱- بررسی رکن قانونی در قوانین سابق مجازات اسلامی ۶۵
- ۳-۱-۲- رکن مادی در رویه های قضایی موجود ۶۶
- ۳-۱-۳- رکن معنوی جرم سقط جنین ۶۸

۶۸	۲-۳-مسئولیت کیفری نقض تأمین تمامیت جسمی و روانی جنین.....
۷۱	۳-۳-مجازات سقط جنین عمدی.....
۷۱	۳-۳-۱- مجازات سقط جنین عمدی از ناحیه افراد عادی.....
۷۱	۳-۳-۲- مجازات سقط جنین عمدی از ناحیه شاغلین امور پزشکی.....
۷۳	۳-۳-۳-مجازات سقط جنین زمانی که جانی مادر است.....
۷۶	۳-۳-۴-مجازات سقط جنین به واسطه ضرب یا اذیت و آزار زن حامله.....
۸۰	۳-۳-۵-مجازات پزشک، ماما و داروفروش مباشر و یا فراهم کننده سقط جنین.....
۸۰	۳-۳-۶- مجازات سقط جنین با دادن ادویه و ... یا دلالت بر آن توسط افراد عادی.....
۸۳	۳-۴-جرم زدایی از سقط جنین و تبعات آن.....
۹۰	نتیجه گیری.....
۹۲	پیشنهادها.....
۹۴	منابع.....
۱۰۲	Abstract.....

چکیده

سقط جنین در عصر حاضر یکی از گسترده ترین و پیچیده ترین مسائل و مشکلات جوامع بشری است که هرروزه آمار تکان دهنده ای در مورد آن منتشر می شود. افزایش بی سابقه ارتباط نامشروع، افزایش طلاق و جهش های ژنتیکی که منجر به افزایش تولد کودکان ناقص الخلقه می گردد سبب شده تا آمار وقوع این پدیده در عصر حاضر با رشد بی سابقه ای روبه رو گردد. امروزه کم نیستند زنان حامله ای که به دلایل گوناگون اقدام به سقط جنین می کنند، فقه اسلامی و حقوق موضوعه ایران سقط جنین را عملی خلاف شرع و قانون می داند، خواه عمداً صورت پذیرد خواه غیرعمداً. به عبارت دیگر غیر از سقط های درمانی آنهم طبق شرایط و ضوابط خاص، و سقط های خود به خودی، بقیه سقط های جنین را می توان عمل خلاف شرع و قانون دانست. به طور کلی از منظر فقهای شیعی سقط جنین حرام و مطابق قانون مجازات اسلامی دارای مجازات می باشد. اکثریت فقهای شیعی، آزادی سقط جنین را فقط در مورد جنین های ناسالم و ناقص الخلقه و در موارد بسیار ضروری درمانی مجاز می شمارند و عده ای از فقهای شیعی سقط جنین های ناشی از روابط نامشروع را مجاز می دانند و آن را تحت شرایط مختلف با در نظر گرفتن مجازات های اسلامی و پرداخت دیه برای مراحل قبل و بعد از حلول روح در جنین به صورت متفاوت می پذیرند.

کلیدواژه ها: جنین، سقط جنین، ولوج روح، قصاص، دیه، مباشرت در سقط

مقدمه

۱- بیان مسئله

سقط جنین از جمله مسائل پیچیده و دشوار جوامع امروزی است. تقریباً همه جوامع بشری با توجه به تنوع گستردگی و میزان نفوذ باورهای دینی و اخلاقی میان طبقات مختلف جامعه، با این مسئله روبرو هستند. طبیعی است که نظام های حقوقی با داعیه حفاظت و حمایت از ارزش ها و اعتقادات شهروندان جامعه، مواجهه جدی تر و عینی تری با این مسئله داشته باشند. در ادیان توحیدی سقط جنین منع شده است و برای حفظ و حمایت از آن، مقرراتی وضع شده است؛ از جمله در کتاب مقدس، درباره ضربه وارد آوردن به زن حامله، که موجب سقط جنین او شود، بحث شده است و برای مجرم مجازات پرداخت فدیة نامحدود به شوهر زن مقرر شده است (نجفی ابرندآبادی و بادامچی، ۱۳۸۳، ص ۸۴).

از دیدگاه اسلام نیز به حیات انسان در دوران جنینی و حتی قبل از تشکیل نطفه توجه شده است؛ به طوری که توصیه می کند در انتخاب همسر، کیفیت ارتباط جنسی و به نوع رفتار در دوران بارداری توجه شود تا موجب نسلی صالح و تولد نوزادی سالم شود. در این نگرش، جنین شخصیتی بالقوه و دارای استعداد انسانیت و پیمودن مراحل تکامل انسانی بوده است و مانند سایر انسان ها حقوقی از جمله حق حیات دارد. بنابراین، سلب حیات از وی از طریق سقط جنین در موارد محدود، جرم به شمار می رود و مرتکب آن، مستحق مجازات است. در طول تاریخ توجه عده ای از اندیشمندان، به ویژه دانشمندان حقوق جزا، را نیز به خود معطوف داشته است (میثمی، ۱۳۸۲، ص ۹۰).

در یک بررسی کلی، سه گونه مواجهه در نظام های حقوقی جهان درباره سقط جنین وجود دارد. ۱- عده ای این پدیده اجتماعی را به طور مطلق پذیرفته اند و خواستار لغو همه محدودیت ها در برابر سقط جنین و آزادی بی قید و شرط آن اند. ۲- در مقابل، برخی دیگر، که بیشتر متأثر از حقوق مذهبی اند، با سقط جنین مخالف اند و تحت هیچ شرایطی آن را مجاز نمی شمارند و حفظ جنین را تکلیف و وظیفه مطلق می

شمرند؛ لذا حکم به تحریم قطعی و بدون استثنای سقط جنین می دهند و ۳- آخرین گروه، دیدگاه میانه اختیار کرده اند و قائل به آزادی نسبی سقط جنین شده اند. این گروه، معتقدند سقط جنین در عین حال که اصولاً عمل مجرمانه و ممنوعی است، در شرایطی خاص مجاز شمرده می شود. به باور آنان، در سیر تکوینی جنین مقطعی وجود دارد که حیات انسانی جنین و فردیت وی آغاز می شود که جنین شخص تلقی می شود و زمان پیش از آن، به اعتبار شخص یا انسان تلقی نشدن جنین، مجوز سقط، آنهم در موارد محدودی که تحت عنوان سقط درمانی یا سقط طبی مطرح است، صادر می شود (وحید دستجردی، ۱۳۷۲، ص ۷۶).

تدوین کنندگان قانون مجازات اسلامی به پیروی از شیوه فقها و صاحب نظران اسلامی که در کتب آثار خود این مسأله را درمبحث دیات مورد بحث قرار داده اند، مطابق مقررات مواد ۴۸۷ الی ۴۹۳ قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۷۰ و مواد ۶۲۲ الی ۶۲۴ قانون مجازات اسلامی (تعزیرات و مجازاتهای بازدارنده) مصوب ۱۳۷۵، برخلاف گذشته سقط جنین را از همان مراحل اولیه استقرار نطفه قابل مجازات دانسته اند. نهایت آنکه در هر یک از مراحل دوران بارداری تا قبل از حلول روح در جنین، میزان دیه را متفاوت بیان کرده و برای پایان دوران حیات جنینی و زمان حلول روح در جنین در مورد کسی که موجبات سقط جنین را فراهم آورد، مجازات حبس از سه ماه تا شش ماه و اگر مرتکب جرم طیب یا قابله باشد و عالمماً در اسقاط جنین مباشرت داشته باشد و یا اینکه زن حامل را به وسایل اسقاط جنین راهنمایی نماید، بر حسب مورد مجازات قصاص یا حبس از سه ماه تا پنج سال را پیش بینی نموده است.

از آنجایی که حمایت از جنین موضوعی است که از دیرباز در جوامع بشری مطرح بوده و در نظام های حقوقی بسیاری از کشورهای جهان از جمله ایران مورد توجه واقع شده است. در همین راستا، قانونگذار جمهوری اسلامی ایران، با الهام از رهنمودهای فقه اسلامی جنین انسان را موجودی واجد شخصیت انسانی و قابل تکریم و حمایت می داند که مانند سایر انسانها دارای حقوقی از جمله حق حیات است لذا

در حقوق کیفری ایران تعرض به این حقوق منع قانونی داشته و جرم محسوب می شود، قانونگذار در قانون جدید مجازات اسلامی مصوب سال ۱۳۹۲ به منازعات و مشاجره هایی که در قانون قبل در رابطه با سقط عمدی جنین پس از حلول روح مطرح بوده را در مواد ۳۰۶ و ۷۱۶ الی ۷۲۱ قانون مذکور پایان داده است، که ما در این پایان نامه به این موضوعات اشاره خواهیم داشت.

۲- اهمیت و ضرورت تحقیق

مهمترین اهمیت انجام این تحقیق آن است که ابعاد بحث سقط جنین از منظر فقها و حقوقدانان مورد تفحص و بررسی قرارگیرد. با توجه به زوایای مختلف پدیده سقط جنین که محل تلاقی ارزشهای اساسی جامعه اسلامی است و از طرف دیگر به عنوان یک عملیات و اقدامات پزشکی برای نجات جان مادر در میان می باشد و از سویی عوامل متعددی می توانند در افزایش این پدیده مجرمانه دخالت داشته باشند و علاوه بر ارزشهای اساسی جامعه، موضوع با احکام فقهی و بایدها و نبایدهای حقوقی، گره خورده و تصمیم گیری و تصمیم سازی در این مورد را پیچیده تر می کند، تحلیل مسئله سقط جنین از جهات مذکور برای برنامه ریزی و کنترل و مدیریت درست عوامل ایجاد کننده مشکل گشا خواهد بود. و از سویی آحاد جامعه بر این باورند که سقط جنین در ابتدای دوران حاملگی (قبل از دمیده شدن روح) مجاز بوده و هیچگونه آثاری به آن مترتب نمی باشد. بنابراین طرح این موضوع به عنوان یک مشکل و بیان راهکارهای فقهی و حقوقی آن می تواند برای رفع این معضل مثمرتر باشد. لذا این پژوهش گامی در جهت رسیدن به این هدف است. با توجه به مبهم بودن قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۷۰، و قانون مجازات اسلامی (تعزیرات و مجازاتهای بازدارنده) مصوب ۱۳۷۵ و اختلاف نظر و تعدد نظرات علمای علم حقوق کیفری به ویژه اساتید و قضات از قانونگذار در بحث سقط جنین خصوصاً در مورد قصاص در سقط جنینی که دارای روح است، سؤالاتی که در عمل برای دستگاه قضایی و در محافل علمی پیرامون مسئله سقط جنین مطرح بوده و دیدگاههای متعددی

در خصوص جواز سقط یا منع سقط ظهور نموده است، لذا از این حیث تصمیم بر این شد که بتوانیم با عنایت به نگاه فقهای متأخر و تحولات اخیر قانونگذاری در قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۹۲، به مسائل مستحدثه پاسخ دهیم، تا در حد خود بتواند، انگیزه ای برای سایر پژوهشگران باشد تا آنها را وادار به کنکاش و بررسی بیشتر نسبت به این مسئله بنماید.

۳) کاربردهای متصور از تحقیق و مراجع استفاده کننده از نتیجه رساله / پایان نامه : (این تحقیق در راستای دستیابی به چه اهداف کاربردی انجام خواهد شد و نتایج قابل انتظار مورد استفاده چه سازمانها و ارگانها و مراجعی خواهد بود)

-مجلس شورای اسلامی

-شعب محترم دادگاههای خانواده

-کانون وکلای دادگستری

-دانشجویان رشته حقوق و فقه و مبانی حقوق

-مراکز درمانی و مراقبت بهداشتی زنان

۳-پیشینه تحقیق

مسئله سقط جنین جزء موضوعاتی است که از قدیم الایام در قوانین جاریه حاکم بر جامعه بشری تا امروزه مورد بررسی و تحقیق قرار گرفته شده است. پژوهشهایی در این زمینه انجام شده است که در ذیل به برخی از آن موارد اشاره می شود:

سعید شاه پورجانی (۱۳۹۶)، پژوهشی با عنوان بررسی بزه سقط جنین در حقوق ایران انجام داد. در این نوشتار مطالبی راجع به بررسی سقط جنین در حقوق ایران ارائه گردیده است که این مطالب با توجه به مواد قانون مجازات اسلامی و فتاوی معتبر و منابع فقهی جمع آوری شده است. بر اساس مطالب یاد شده در طی متن عنوان می شود که بزه سقط جنین در حقوق ایران جرم بوده و شخص بزهکار باید متحمل مجازات شود. جرم سقط جنین به انواع عمدی و غیرعمدی تقسیم می شود که ارکان تشکیل دهنده جرم سقط جنین عمدی (قانونی، مادی، معنوی) در این نوشتار بررسی شده است.

مریم رضازاده (۱۳۹۴)، پژوهشی با عنوان بررسی فقهی و حقوقی سقط جنین ناشی از زنای به عنف انجام داد و به این نتیجه رسید که سقط جنین، از مسائلی است که در نزد هر مکتب و آیین پذیرفته شده نیست و در اسلام، این عمل به شدت مذموم دانسته شده است. اسلام، در عین واقع بینی، بر اساس مبانی اسلامی، در اکثر موارد سقط جنین را حرام و نامشروع می داند حتی اگر ناشی از زنای به عنف باشد مگر در صورتی که ادامه بارداری برای سلامت مادر خطر داشته باشد و فقه امامیه نیز با روشن بینی مبانی مستحکم، با این معضل اجتماعی برخورد کرده است.

فاطمه فلاح نژاد (۱۳۹۲)، پژوهشی با عنوان بررسی تطبیقی سقط جنین در قانون مجازات ایران و قانون مجازات روسیه انجام داد. سقط جنین بر طبق قانون مجازات ایران، در هر صورت جرم تلقی می شود؛ مگر تحت شرایطی که جرم محسوب نمی شود. عنصر قانونی سقط جنین عمدی در قوانین مدونه ایران، در سه ماده ۶۲۲، ۶۲۳ و ۶۲۴ قانون مجازات اسلامی مطرح شده است.

معصومه وحیدی زاده (۱۳۹۲)، پژوهشی با عنوان بررسی احکام فقهی و حقوقی سقط جنین از دیدگاه مذاهب خمسسه اسلامی و حقوق ایران انجام داد و به این نتیجه رسید که سقط جنین در تمام ادوار و زمان هاعملی حرام بوده که ادله شرعی و مواد قانونی بر آن دلالت دارد. حرمت سقط جنین از احکام اولیه و مسلمی

است که امکان تغییر این حکم، به حکم ثانویه در شرایط خاص وجود دارد. بنابراین در صورتی که شرایط اضطراری بوجود آید حکم اولیه (حرمت) به حکم ثانویه (جواز) تبدیل می شود مثلاً اگر ادامه بارداری برای مادر خطر جانی داشته باشد مادر می تواند جنین را سقط کند و این عمل تا زمانی دارای مجوز شرعی و قانونی می باشد که روح در جنین ولوج نکرده باشد و گرنه درجایی که جنین دارای روح باشد مجوزی برای سقط کردن وجود ندارد. در مورد این حکم هیچ یک از فقها مذاهب خمسسه نظر مخالفی بیان نکرده اند و همه فقها اتفاق نظر دارند و قانون ایران نیز که برگرفته از فقه می باشد همین مطلب را بیان می کند.

سعیده پورمحمد (۱۳۹۱)، در پژوهشی به بررسی فقهی و حقوقی سقط درمانی پرداخت و به این نتیجه در نظام حقوقی ایران که مقررات آن برگرفته از فقه امامیه است، سقط جنین حرام و مطابق قانون مجازات اسلامی دارای مجازات می باشد. ماده واحده سقط درمانی با پیروی از نظر مشهور فقها سقط درمانی را بعد از ولوج روح جایز نمی داند. به نظر می رسد ماده واحده مذکور، هرچند گامی موفق در کاهش سقط جنین های غیربهداشتی به شمار می آید؛ اما در رسیدن به تمام اهداف خود (پیشگیری از معلولیت و کاستن از مرگ و میرهای ناشی از بارداری مادران)، چندان موفق نبوده است.

رسول نوری (۱۳۸۲) پژوهشی با عنوان «بررسی تطبیقی سقط جنین در حقوق جزای ایران و کشورهای اسلامی» انجام داد. و دریافت که سقط جنین یکی از مسائل اجتماعی و حقوقی مورد بحث در تمامی جوامع می باشد. در اکثر کشورها، افزایش جمعیت یکی از علل عمده سقط جنین می باشد؛ در دین اسلام سقط جنین به خاطر کنترل جمعیت مجاز نیست در این پژوهش، سقط جنین بصورت عمدی و غیر عمدی در فقه امامیه و اهل سنت و نیز قوانین جزایی ایران بعد از مشروطیت تا امروز مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفته است. سقط جنین در مواقع اضطرار مثل آنجایی که جان یا سلامتی مادر در خطر است. و نیز سقط جنین در مواقع حرج مثل آنجایی که چنین ناقص الخلقه است و یا در نتیجه به عنف بوجود آمده از دیگر موضوعات

مهمی هستند که در این رساله به بررسی گرفته شده اند. نگارنده در این رساله علاوه بر مقایسه حقوق جزای ایران با حقوق کشورهای اسلامی دیگر به بررسی قوانین کشورهای غیراسلامی نیز پرداخته است.

بهمن معظمی گودرزی (۱۳۸۱) پژوهشی با عنوان «حقوق جنین در فقه امامیه و تطبیق آن با قوانین موضوعه ایران» انجام داد. و دریافت که حمل در شکم مادر را جنین گویند. از زمان انعقاد تا هنگام زایمان، دوران جنینی نام دارد جنین دارای احکام و حقوقی است. الف) حقوق کیفری جنین یا احکام جنین: این احکام اگر چه ارتباط مستقیمی با خود جنین ندارند و مالا در ارتباط با او هستند اما به جهت اثری که جنین بر نحوه اجرای این احکام دارد بررسی می شوند، در این بخش از موضوعاتی همچون تأثیر جنین در عدم اجرای مجازاتهایی چون حدود و قصاص و تعزیرات، نحوه محاسبه دیه جنین، ولی دم واقع شدن جنین و رویه عملی امروز دادگاهها در برخورد با مسائلی همچون سقط جنین، بحث شده است. ب) حقوق جنین: با دارا بودن دو شرط موجود بودن و زنده متولد شدن از همه حق و حقوق خود بهره مند میگردد اگرچه این دارا شدن حق بصورت معلق است و منوط به وجود شرط متأخر یعنی زنده متولد شدن او می باشد. حقوقی که جنین اهلیت تمتع آنرا دارد عبارتند از: وصیت، وقف، ارث و نفقه، که البته در مورد نفقه اختلاف نظر وجود دارد که آیا نفقه مطلقه حامله بخاطر حمل است یا بخاطر مادر او. از دیگر ویژگیهای جنین این است که موجب می شود دوران عده زن حامله کوتاهتر یا طولانی تر گردد. در بحث تلقیح مصنوعی، انواع تلقیح، مشروع یا نامشروع بودن آن، رابطه صاحبان نطفه با فرزند متولد شده از طریق تلقیح مصنوعی و نظرات فقها، مورد بحث و بررسی قرار گرفته اند.

رحمان برخورداری (۱۳۸۰) پژوهشی با عنوان «سقط جنین در حقوق ایران، فرانسه و انگلیس» انجام داد. پایان نامه حاضر با عنوان سقط جنین در حقوق ایران، فرانسه و انگلستان علاوه بر مقدمه، در سه فصل نگارش شده است. فصل اول اختصاص به کلیات دارد که در آن تعریف سقط جنین و تمیز آن از عناوین

مشابه و بررسی آن از نظر علم پزشکی و انواع سقط جنین آورده شده است. در فصل دوم ارکان تشکیل دهنده سقط جنین عمدی در سه مبحث به تفصیل بیان شده است که این فصل دربرگیرنده قسمت عمده و اصلی پایان‌نامه است و در آن وارد محتوی و ماهیت بحث شده‌ایم. همچنین در این فصل مفهوم شروع به سقط جنین عمدی و سقط جنین عقیم و محال توضیح داده شده است. فصل سوم این رساله به بیان مجازات سقط جنین یا حمل اعم از قصاص و دیه و تعزیر اختصاص دارد و در آن مجازات این جرم به اعتبارهای گوناگون و همچنین سیر تحول و فزونی و کاستی مجازات آن از زمان حکومت قانون مجازات عمومی سابق تا تصویب قانون مجازات اسلامی (تعزیرات) مورد بررسی قرار گرفته است. و در نهایت پایان بخش رساله جمع‌بندی مطالب و نتیجه‌گیری کلی است.

لذا با توجه به تلاش پژوهشگران، و تحولات قانونگذاری، بازسؤالاتی در اذهان باقی مانده که در این پایان نامه به آن پرداخته خواهد شد.

۴- اهداف تحقیق

هدف اصلی:

تبیین احکام فقهی و جرایم حقوقی مربوط به سقط جنین در حقوق ایران

اهداف فرعی:

۱) تبیین مسئله سقط جنین در فقه اسلامی

۲) تبیین مسئله جواز یا تحریم سقط جنین در حقوق ایران

۳) تبیین کمیت و کیفیت مجازات مرتکبین به سقط جنین در قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۹۲

۵-سؤالات تحقیق

۱) سقط جنین عمدی پس از ولوج روح در فقه و نظام حقوقی ایران چه حکمی دارد؟

۲) شروع به سقط جنین در فقه و حقوق ایران چه عنوانی دارد؟

۳) سقط جنین با چه شرایطی جرم محسوب می شود و مرتکب شونده مستحق کیفر است؟

۶- فرضیه های تحقیق

۱- سقط جنین اصولاً جرم بوده و مرتکب به مجازاتهای مقرر محکوم می شود. لیکن در صورت وجود شرایط

خاص سقط جنین مجاز می باشد: الف) حفظ حیات مادر ب) جلوگیری از نوزاد ناقص الخلقه ج) پیشگیری

از ضررهای معنوی مثل بارداری در اثر تجاوز

۳- شروع به سقط جنین در فقه و نظام حقوقی ایران عنوان مجرمانه ندارد.

۲- سقط جنین عمدی در هر مرحله ای که باشد، با توجه به قوانین و فقه مستوجب قصاص نمی باشد.

۷- نوع روش تحقیق

روش تحقیق از نوع تحلیل محتوایی - توصیفی از نوع کیفی است. از آنجا که موضوع تحقیق ماهیتاً

کتابخانه‌ای است، لذا در انجام این نوشتار بر حسب نیاز از منابع تألیف شده و مرتبط با موضوع استفاده شد

و موضوع پژوهش با روشهای استقراء و قیاس و تمثیلی و با استفاده از منابع کتابخانه ای و ابزار فیش

بررداری بررسی شد. روش تجزیه و تحلیل اطلاعات استقراء - قیاس و تمثیل است.